

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้มี 8 คน ได้แก่ ผู้วิจัย, คณะผู้บริหารและพนักงานส่วนตำบลหนองเหล็ก จำนวน 7 คน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม มีระยะตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2554 ถึง เดือน ธันวาคม 2555 ซึ่งสามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. การประชุมปรึกษาหารือและระดมความคิด ได้ข้อปัญหาในการบริหารจัดการการเรียนรู้ในชุมชน คือ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในชุมชนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ทราบสภาพปัญหา คือ ปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้ ปัญหาการประกอบอาชีพ และปัญหาการว่างงาน

ปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้ ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้ คือ การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โดยให้กลุ่มอาชีพในตำบลเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งไม่เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ปัญหาการประกอบอาชีพ ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพ คือ มีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการฝึกอาชีพต่าง ๆ ที่หลากหลายและตรงตามความต้องการของประชาชน โดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในระดับจังหวัดและ ในระดับท้องถิ่นในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบและการบริหารจัดการให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาการว่างงาน ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการว่างงาน คือ การหางานให้ทำ โดยต่อเนื่องจากปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้ ปัญหาการประกอบอาชีพ โดยการฝึกอาชีพให้ตามความถนัดของแต่ละบุคคล หลังจากฝึกอาชีพแล้วก็ให้มีการสนับสนุนงบประมาณโดยผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม พัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชนโดยการสนับสนุนการค้นคว้าอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน การสร้างกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังความเป็นอัต

ลักษณะของชุมชน โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด และร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองที่คำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก

2. ผลจากการอบรมเชิงปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเอง ซึ่งจะเห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม เชิงปฏิบัติการและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามเวลาที่กำหนด โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในการฝึกอาชีพ เห็นได้จากการตอบแบบสอบถามซึ่งมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชน มีความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชน ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ มีความพึงพอใจในการส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชน มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม จัดการการอบรม มีความพึงพอใจที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนมาก อยู่ในระดับ มาก และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย เข้าใจในการบริหารจัดการกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ดังจะเห็นได้จากการตอบแบบสอบถาม การบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนเพื่อประกอบสัมมาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีการวางแผนการบริหารจัดการการเรียนรู้ มีการดำเนินการบริหารจัดการการเรียนรู้ มีการวัดประเมินผลการบริหารจัดการและมีการปรับปรุงการบริหารจัดการการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก คิดเป็นร้อยละ 3.96

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อประกอบสัมมาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้ การประกอบอาชีพและปัญหาการว่างงาน ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้ คือการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โดยให้กลุ่มอาชีพในตำบลเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการประกอบสัมมาชีพ ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนและจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย สอดแทรกการพัฒนาคนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างวัฒนธรรมที่เกื้อกูลพัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกฝนเป็นความคิดสร้างสรรค์ ปลุกฝังการพร้อมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น และจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย พัฒนาคนด้วยการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานและเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่ วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชนและสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รวมถึงการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและ

สนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 11) ปัญหาการประกอบอาชีพ ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพ คือ มีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการฝึกอาชีพต่าง ๆ ที่หลากหลายและตรงตามความต้องการของประชาชน มีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สมัยใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้ พัฒนาองค์ความรู้ของท้องถิ่นจากผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน และจัดให้มีการวิจัยเชิงประจักษ์ของชุมชน การจัดการองค์ความรู้ในชุมชนอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาคนทุกคนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเด็ก เยาวชนและประชาชนที่อยู่นอกระบบ ทั้งที่เป็นเด็กในวัยเรียนที่ออกกลางคัน เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เพื่อส่งต่อเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือให้ได้เรียนรู้ตามศักยภาพและตามสภาพแวดล้อม รวมทั้งประชาชนที่ต้องการทักษะเพิ่มเติมในการประกอบสัมมาอาชีพ โดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในระดับจังหวัดและในระดับท้องถิ่นในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบและการบริหารจัดการให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 49) ปัญหาการว่างงาน จากการประชุมปรึกษาหารือและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการว่างงาน คือ การหางานให้ทำ โดยต่อเนื่องจากปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้ ปัญหาการประกอบอาชีพ โดยการฝึกอาชีพให้ตามความถนัดของแต่ละบุคคล หลังจากฝึกอาชีพแล้วก็ให้มีการสนับสนุนงบประมาณโดยผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม พัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชนโดยการสนับสนุนการค้นหาลักษณะอันโดดเด่นของชุมชน การสร้างกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิดและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองที่คำนึงถึงศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ในชุมชน การศึกษาถอดองค์ความรู้ของชุมชน การจัดการตนเองได้ตามบริบทของพื้นที่ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ช่วยพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ และสร้างค่านิยมให้คนไทยภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิด ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับประชาคมโลก โดยเฉพาะประชาคมอาเซียนเพื่อให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 50-51) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปี. อินดริยันโต (Indriyanto. 1993 : 3418-A) พบว่า ในระหว่างตัวแปรบ้านและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพราะผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น เมื่อเทียบกับแหล่งชุมชนใดก็ตามที่ได้รับความร่วมมือจากบ้านและแหล่งชุมชนน้อย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็มีแนวโน้มต่ำลง

2. ผลจากการอบรมเชิงปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเอง ซึ่งจะเห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม เชิงปฏิบัติการและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามเวลาที่กำหนด โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในการฝึกอาชีพ มีความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชน ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม จัดการการอบรม มีความพึงพอใจที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนมาก อยู่ในระดับมาก และกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเข้าใจในการบริหารจัดการกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ดังจะเห็นได้จากการตอบแบบสอบถาม การบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนเพื่อประกอบสัมมาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีการวางแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ มีการดำเนินการบริหารจัดการเรียนรู้ มีการวัดประเมินผลการบริหารจัดการและมีการปรับปรุงการบริหารจัดการการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก คิดเป็นร้อยละ 3.96 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญส่ง ศุภเดช (2549 : 107) การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทำให้การบริหารจัดการเรียนรู้ในชุมชน ประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับการศึกษาของทรงรัตน์ ศรีสารคาม (2553 : 145 - 146) พบว่า กระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับโรงเรียนและชุมชนบ้านเม่นใหญ่ เป็นการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนโดยผ่านการวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน วิเคราะห์บริบทของชุมชน ร่วมกันกำหนดประเด็นที่จะสร้างความร่วมมือ และตั้งเป้าหมายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยทุกขั้นตอนเป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เสนอแนวทางการสร้างความร่วมมือต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จากการสร้างความร่วมมือในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับโรงเรียนและชุมชนบ้านเม่นใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย สำรวจแหล่งเรียนรู้ชุมชนบ้านเม่นใหญ่ จัดเวทีเสวนาในชุมชน จัดสนทนากลุ่ม โดยมีปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดชุดความรู้ การกำหนดคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สร้างข้อตกลงความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนบ้านเม่นใหญ่ นำเสนอกระบวนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนและโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ โดยได้เสนอผ่านกลุ่มเป้าหมายทั้งในชุมชน และกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียน มีวิธีการนำเสนอผ่านที่ประชุมของชุมชนและโรงเรียน จัดทำสารสนเทศผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของโครงการศูนย์ทางไกลเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาชนบท และผลการดำเนินงานทำให้เกิดโครงการศึกษาดูงานบุคลากรในชุมชนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน เพื่อนำมาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและทางโรงเรียนได้นำนักเรียนเข้ามาเรียนในแหล่งเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้น

การบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการตามหลักวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

4 ขั้นตอน โดยการใช้กลยุทธ์ การประชุมปรึกษาหารือ และการอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชน คือ กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการฝึกอาชีพ พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในชุมชน คือ ปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้ ปัญหาการประกอบอาชีพ และปัญหาการว่างงานและเกิดการระดมความคิดเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยให้มีการจัดตั้งแหล่งเรียนขึ้นในตำบลหนองเหล็กและให้กลุ่มอาชีพเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านอาชีพให้แก่ประชาชนที่สนใจ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการประกอบสัมมาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชน ทำให้การบริหารจัดการเรียนรู้ง่ายขึ้น ดังนั้นในการจัดกิจกรรมหรือส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด

1.2 ผลการวิจัยพบว่า การประชุมเพื่อปรึกษาหารือของบุคลากรที่รับผิดชอบการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รับรู้สภาพปัญหาร่วมกัน ร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาและหาแนวทางแก้ไขจึงจะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ดังนั้นในการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ควรมีการจัดการประชุมด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคิดการดำเนินงานของบุคลากรทุกคน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการประกอบสัมมาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนทั้งด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม